

А. П. Калениченко

Квінтет

КВІНТЕТ (італ. quintetto, від лат. quintus – п'ятий) – музичний ансамбль з п'яти виконавців; менш поширений, ніж [квартет](#). К. поділяють на вокал., вокал.-інструм. та інструм. Вокал.-інструм. К. іноді трапляється у поп- і рок-музиці (найчастіше соло-, ритм- і бас-гітари, ударні та електроорган або синтезатор). В академ. музиці інструм. К. може бути однорід. (струнні смичкові, дерев'яні або мідні духові інструменти) і мішаним. Серед струн. К. переважає склад з доданою 2-ю віолончеллю чи 2-м альтом. Нині в Україні існує декілька фортепіан. К., К. сопілкарів «Дудаліс» (кер. [М. Корчинський](#)) тощо. З-поміж мішаних К. найрозповсюдженіший фортепіан. К., коли до фортепіано додають квартет струн. (2 скрипки, альт, віолончель чи скрипка, альт, віолончель, контрабас) або дерев'яних духових інструментів. Окрім фортепіан. К., поширеним є склад, коли до квартету дерев'яних духових вводять валторну. Інколи у струн. К. один з інструментів замінено кларнетом, валторною тощо. Епізодично фортепіан. К. у Києві на поч. 20 ст. виконував європ. композиції для різного інструм. складу (до фортепіано долучали струн. квартет, інколи з кларнетом і валторною замість 2-ї скрипки й альту тощо). На подіб. засадах існував К. і у Львові.

В ін. значенні К. – струнно-смичк. група симф. оркестру (1-і та 2-і скрипки, альти, віолончелі, контрабаси).

У 3-му значенні К. – муз. твір для 5-ти інструментів, вокал. голосів чи виконавців. Вокал. К. зазвичай є частиною опери. В академ. музиці К. означає інструм. склад і водночас жанр. Струн. К. (також за участі духових) остаточно сформувався у «віден. класицизмі». Найчастіше до нього звертався В.-А. Моцарт (також автор фортепіан. К.). Фортепіан. К., як і струн., особливо поширився у 19–20 ст. (Й. Брамс, *Б. Лятошинський*, С. Франк, *С. Танєєв*, *Д. Шостакович*, Ф. Шуберт, Р. Шуманн).

В Україні К. менш розповсюджений, ніж *тріо* і *квартет*. Вокал.-інструм. К. набув розвитку у поп- (гурт «*Океан Ельзи*») і рок-музиці (ранній період гурту «*Брати Гадюкіни*»). В академ. муз. культурі найбільшого поширення зазнав інструм. К., зокрема фортепіан., започатк. наприкінці 18 ст. Д. Бортнянським, який написав 2 твори у стилі класицизму, де замість 2-ї скрипки звучала арфа, альту – віола да гамба. Відродження фортепіан. К. (у романтич. руслі) відбулося на поч. 20 ст. (*В. Сокальський*). Тоді ж виник і струн. К. ([В. Золотарьов](#), *В.*

Малішевський), де відчувався вплив романтизму, а також модерніст. п'єса для К. нетрадиц. складу (Ноктюрн для арфи, гобоя, 2-х скрипок та віолончелі *М. Рославця*). У період між 1-ю та 2-ю світ. війнами фортепіан. К. (*М. Коляда, М. Скорульський, транскрипція С. Людкевича*) розвивався разом із К. для нетрадиц. інструм. складу (*О. Андреєва, Б. Кудрик* – для струн. К. і флейти, *В. Томілін* – для флейти, кларнета, фагота, скрипки та фортепіано, *О. Чишко* – для скрипки, віолончелі, кларнета, домри та ударних). У цих творах відчутний вплив романтизму й постромантизму. Етапними стали також фортепіанні К. періоду 2-ї світової війни: «Український квінтет» Б. Лятошинського (Сталін. премія, 1946), К. № 2 М. Скорульського (започаткував цей жанр у Казахстані, де перебував в евакуації). Наприкінці 1940-х – у 1950-х рр. здебільшого у постромантич. руслі фортепіан. К. (*Д. Клебанов, Т. Маєрський*) розвивався паралельно зі струн. (Д. Клебанов, А. Солтис) та новим К. для духових (*В. Гомоляка, А. Солтис, Г. Таранов*). Від 1980-х рр., коли в Україні утвердився стиль нової музики, інструм. склад К. для духових, як і для фортепіано, став одним із найпоширеніших (*Я. Верещагін, В. Губа, О. Канерштейн, І. Карабиць, І. Кириліна, Г. Ляшенко, В. Сильвестров, І. Шамо, В. Годзяцький, С. Зажитько, Д. Киценко, Ж. Колодуб, Г. Овчаренко, В. Польовий, М. Старицький, С. Турнеєв, О. Щетинський, Л. Юріна, О. Яворик, П. Яровинський* та ін.). Нерідко ці твори позначені неостилістикою. Виникли й постмодерніст. та авангардист. К. для духових (С. Зажитько, О. Щетинський, Л. Юріна). Тоді ж проведено низку експериментів з інструм. складом. З'явилися К. для дерев'яних духових інструментів (*В. Годзяцький, І. Мартон*), інколи з бас-кларнетом (*Я. Верещагін, О. Левкович*), брас-К. (*О. Канерштейн, Д. Клебанов, О. Носик, Т. Сакаєва* та ін.) або нетрадиц. складу – 2 труби, 2 тромбони і туба (*І. Мартон*). До фортепіано долучали квартет дерев'яних духових інструментів (*О. Яковчук*), струнне тріо та кларнет (*О. Щетинський*) чи орган (*М. Шух*), флейту, кларнет, скрипку та віолончель (*О. Щетинський*) або 2 скрипки і 2 контрабаси (*Б. Стронько*); а до струн. квартету – арфу (до 1980-х рр. – *Ю. Іщенко, А. Солтис*). Виникли К. для флейти, валторни, віолончелі, арфи та челести (*В. Губа*), флейти, гобоя, скрипки, віолончелі та клавесина (*О. Красотов*), 4-х тромбонів та удар. інструментів (*В. Іванов, О. Чепеленко*) або литавр (*Я. Верещагін*), для 4-х сопілок і ударних (*Б. Котюк*), 4-х скрипок і дзвонів (*Ю. Шевченко*), подвій. К. для духових інструментів (*О. Яворик*) або для 5-ти виконавців без позначення назв інструментів (*З. Алмаші, В. Загорцев, В. Рунчак*). До брас-К. в окремих випадках додавали орган (*Є. Льонко*). Від 1970-х рр. кожен твір для К. мав оригін. концепцію й нерідко програмну назву, що пов'яз. із заг. тогочас. тенденцією індивідуалізації автор. задуму.

Укр. композитори в еміграції зверталися до різних інструм. складів К. – для духових (*Г. Лапшинський, С. Яременко*), інколи дерев'яних (*З. Лавришин*) або для струн. інструментів (*В. Шуть*).

Рекомендована література

1. див. Квартет.

Бібліографічний опис:

Квінтет / А. П. Калениченко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2012. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-11607>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).